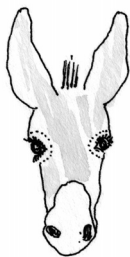

PAVLOVA,
OF HOE JE EEN EZELTJE DE HALVE
WERELD OVER SMOKKELT

Brian Sewell (1931 – 2015, Londen) gold als de ‘beroemdste en meest controversiële’ kunstcriticus en columnist van Groot-Brittannië, aldus *The Guardian*. Hij was zeer productief in de geschreven pers (*Evening Standard* onder andere), op de radio (BBC Radio 4), en hij werd een ‘household name’ op de televisie. Hij nam geen blad voor de mond, bij geen enkele artiest. Over Damien Hirsts tentoonstelling zei hij bijvoorbeeld: ‘Een Hirst bezitten is de wereld vertellen dat je kranen verguld zijn en je Rolls-Royce roze.’ Hij hield wel erg van dieren, vooral van honden. En ezeltjes.

Brian Sewell

PAVLOVA,

OF HOE JE EEN EZELTJE
DE HALVE WERELD
OVER SMOKKELT

roman

Vertaald uit het Engels door Gerbrand Bakker

Met illustraties van Sally Ann Lasson

MERIDIAAN
UITGEVERS

2026

Eerste druk, september 2026

© Brian Sewell 2015

© 2026 Nederlandse vertaling Gerbrand Bakker

Oorspronkelijke titel *The white umbrella*

Oorspronkelijke uitgave Quartet Books Ltd.

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld en illustraties © 2015 Sally Ann Lasson

Typografie Wim ten Brinke

Wilco

ISBN 978 94 93486 17 1

nur 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

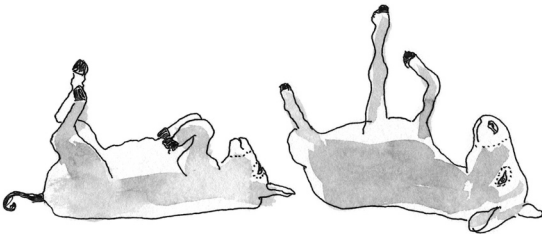
TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij

Geschreven met Nicklausse van Hoffmann aan de ene elleboog en Blaise Cendrars aan de andere en, nog steeds mijn geweten bezwarend, voor die ezel in Pesjawaar.

INHOUD

- I Mr B redt een ezelsveulen 9
- II Faroek de apotheker 15
- III Bij toeval een drugsmokkelaar 25
- IV Een Perzische dichter en een Perzische kaart 36
- V Pavlova neemt de trein naar Isfahaan 47
- VI Pavlova wordt op tapijten naar Tabriz vervoerd 63
- VII Mr B wordt aan de Turkse grens gearresteerd 70

- VIII De Britse ambassadeur ontbiedt Mr B 84
- IX De vrouw van de ambassadeur neemt in Istanboel de leiding over 94
- X De langzame trein van Adreas Papagos 103
- XI Te voet, tot een Rolls-Royce opduikt 111
- XII Een nacht in een klooster 124
- XIII Hoe je een ezel over het Kanaal smokkelt 134
- XIV Thuis in Wimbledon 148

Mr B redt een ezelsveulen

Mr B, een tanige, kleine man van vijftig met wit haar, zat op de achterbank van een grote witte Landrover toen hij de ezel zag. Het was vroeg in de avond en de drukke avondspits in Peshawar dwong het verkeer tot een slakkengangetje. Dat was maar goed ook, want Mr B opende plotseling het portier, sprong op het asfalt en rende zonder een woord te zeggen weg tussen de karren en vrachtwagentjes, bussen en motoren.

Zijn metgezellen, een televisieploeg uit Londen – Mr B was in Noord-Pakistan om een documentaire te ma-

ken over de antieke geschiedenis van het land – schrokken op. Dominic, de jongste en onbeduidendste van het stel, maar ook de langste en soepelste, had de tegenwoordigheid van geest om ook uit de auto te springen en achter Mr B aan te gaan. Ze mochten hem niet zo. Hij was ernstig en wist heel veel over die antieke geschiedenis, maar begreep niet dat bij het maken van een televisieprogramma al die kennis er absoluut niet toe deed en dat hij, in zijn rol als presentator, niet veel meer was dan een marionet van de regisseur en de cameraman.

Binnen twee dagen na aankomst in Pakistan spraken ze nauwelijks nog met elkaar. De cameraman was uitsluitend geïnteresseerd in het filmen van fleurig geschilderde vrachtwagentjes die voortdurend langsden derden, vol passagiers die zich aan wat dan ook vastklampten. Wanneer hij een buffel of een dromedaris zag, beval de regisseur Mr B onmiddellijk erop te gaan zitten, en ook hij werd gedwongen op straat bereid voedsel te eten of muziekinstrumenten te bespelen. Mr B, op zijn beurt, wist dat 2300 jaar geleden Alexander de Grote, de held der helden uit het antieke Griekenland, zijn legers van Macedonië naar Pakistan had laten optrekken. Hij wilde dolgraag weten of er nog sporen van die verovering te vinden waren in de taal, gebruiken of cultuur. Het allerliefst had hij een woeste krijger getroffen in de afgelegen delen van de Hindoe-koesj met wie hij nog Oudgrieks had kunnen praten. Maar dat was hem tijdens de afgelopen twee weken niet

vergunnd geweest en nu kookte hij over van frustratie.

Dat ze hem Mr B noemden gaf de afstand tussen hen al aan. Vanwege hun onvriendelijke gevoelens jegens hem wilden ze hem niet bij zijn voornaam noemen. Ze hadden hem formeel met zijn achternaam kunnen aanspreken, om aan te geven dat ze hem vanwege zijn kennis respecteerden. Maar dat was verre van het geval. De jonge Dominic respecteerde hem wel en mocht hem ook graag, en hij begreep precies hoe gepijnigd Mr B zich moest voelen nu hij het televisieprogramma dat hij zo graag had willen maken zag mislukken. Dominic was begonnen hem met Mr B aan te spreken en de anderen hadden het overgenomen. Mr B klonk niet agressief onvriendelijk, gaf weliswaar een zekere afstand aan, maar Dominic wist het beslist hartelijk te laten klinken.

Toen hij aankwam bij Mr B trof hij hem aan met zijn arm om de nek van een kleine ezel. Hij depte met zijn zakdoek vier wonden op haar rug waaruit traag bloed stroomde. De wonden waren veroorzaakt door een rotan 'zadel' dat in Pakistan gebruikt wordt om een platform te bieden aan de enorme vrachten die de ezels moeten vervoeren. Maar deze ezel, dat zag Dominic meteen, was veel te jong om die last te dragen. Hij zag ook dat Mr B razend was. 'Ik betwijfel of ze zes maanden oud is. Misschien wordt ze nog gezoogd door haar moeder. Elke idioot kan zien dat de botten en gewrichten van haar poten nog niet volgroeid zijn.'

Op dat moment voegden de hijgende en zwetende

dikke regisseur en cameraman zich bij hen. Dominic legde de situatie uit. 'Laat die ezel los en ga in de auto zitten,' verordonneerde de regisseur.

'Niet zonder de ezel,' zei Mr B. 'Ik kan en wil haar hier niet achterlaten.'

Ze begonnen steeds luider te disputeren en er vormde zich een kring van toeschouwers die er niets van begrepen. Gezond verstand gebood dat ze de ezel zouden achterlaten en door zouden rijden naar Islamabad, waar ze de volgende dag op een vliegtuig naar Heathrow zouden stappen, maar het ontbrak Mr B nogal aan gezond verstand. Erger nog, wanneer hij uitgedaagd werd kon hij zelfs enorm onredelijk zijn.

'We laten je hier achter!' dreigde de dikke regisseur.

'Doe wat je niet laten kunt!' riep Mr B zeer luid en duidelijk.

De cameraman greep hem bij de arm, maar Mr B schudde hem van zich af.

'Wat gaat u doen als we u achterlaten?' vroeg Dominic zachtjes.

'Dan ga ik lopend naar huis,' zei Mr B, 'met de ezel.' Een brede grijns trok over zijn gezicht.

Zo kibbelden ze een uur lang en de toeschouwers, die verveeld raakten door een twistgesprek waarbij niemand vermoord werd en het zelfs niet tot rake klappen kwam, liepen een voor een weg, tot alleen Mr B en de televisieploeg nog over waren. De avond viel, maar zelfs de optrekkende kou en duisternis sloegen geen deuk in

Mr B's vastberadenheid. Uiteindelijk haalde Dominic Mr B's bagage uit de auto en hij hielp hem de kleine en comfortabele rugzak in te pakken die Mr B al jaren vergezelde tijdens verre reizen en wandeltochten. Alleen met nuttige dingen: toilettas, nagelschaartje, een leeg opschrijfboekje, reservepenningen en van alles wat hem warm en droog zou houden. Hij vergat ook Mr B's paraplu niet. Dat was geen alledaagse paraplu, maar een exemplaar van sterk, wit canvas op een geraamte van metalen ribben dat met veel zorg bevestigd was aan een steel die net zo stevig was als de beste wandelstok. Tien jaar eerder speciaal voor hem gemaakt op een steenworp afstand van het British Museum, door James Smith & Sons (en kleinzonen en achterkleinzonen, enzovoort en zo verder, want zij maakten hun eerste paraplu al in 1830, het jaar waarin William IV de troon besteeg). Het canvas was niet wit meer, want dit was een paraplu die de zandstormen in de Sahara getrotseerd had, toen Mr B daar zocht naar bewijs van prehistorische bewoning, die hij bij zich had gehad in Pompeji en het uiterste puntje van Sicilië; overal feitelijk, van Bagdad tot Barcelona, en die de Rolls-Royce onder de paraplu's was gebleken.

‘Wat zeggen we ze als we in Londen aankomen?’ vroeg de regisseur, die nog steeds niet kon geloven dat ze op deze manier uit elkaar zouden gaan.

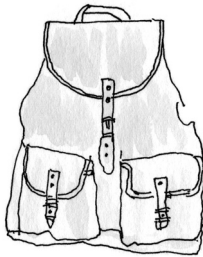
‘Vertel ze de waarheid maar. Dat ik een ezelsveulen heb gevonden en met haar naar huis ga lopen.’

‘U bent een grote dwaas,’ zei de regisseur.

‘Mogelijk,’ zei Mr B, ‘maar het is het goeie soort dwaasheid waartoe u niet in staat bent. We zien u over een jaar wel weer.’

Waarop de regisseur onvriendelijk antwoordde: ‘Het kan me geen lor schelen of ik u ooit nog zie of spreek. U en uw verdomde ezel!’

Dominic was de laatste die naar de Landrover liep. Hij omhelsde Mr B en fluisterde: ‘Ik licht het ministerie van Buitenlandse Zaken in. En Mrs B natuurlijk.’

Faroek de apotheker

Daar stond Mr B dan. Hij huiverde in de koude lucht die vanaf de Himalaya naar Pesjavar stroomt. Overdag kan het er ondraaglijk heet zijn voor een Engelsman, 's nachts is het net zo koud als met Kerstmis. Het ezelsveulen leunde, net als een grote hond kan doen, tegen zijn dijbeen. Hij voelde haar rillen en haalde een warme, winddichte jas uit zijn rugzak. Hij knoopte de mouwen om haar nek, waardoor haar schouders bedekt waren. Daarna trok hij zijn broekriem los, het leer oud en soepel, en bond die om haar nek als een hondenhalsband. Vrijwel alle winkels waren dicht, maar er was er één waar het licht nog brandde en dat was precies wat Mr B nodig had: een apotheek.

De ezel en hij staken de straat over en bleven beleefd voor de deur staan omdat Mr B vermoedde dat een apotheker liever geen ezel in zijn zaak had. 'Goedenavond!' riep hij, naar wie zich ook maar in de zaak mocht bevinden. Er kwam een oude man met een keurig getrimd

baardje naar de deur. Mr B legde uit dat hij iets zocht waarmee hij de vier wonden van het ezeltje kon desinfecteren, en ook nog iets om de vliegen op een afstand te houden. De oude man vond het grappig. Hij was zó

oud dat hij nog wist dat Pakistan en India een ongedeeld land vormden dat aan het Britse Rijk toebehoorde. Hij was zó oud dat hij op scholen had gezeten die net zo Brits waren als welk gymnasium in Engeland dan ook en hij sprak een Engels dat net zo verfijnd, grammaticaal correct en precies was als het Engels van Mr B. Ook was hij zó oud dat hij er uitstekend van op de hoogte was hoe obstinaat de Engelsen in hun dierenliefde kunnen zijn.

Hij heette Faroek. Dat vond Mr B erg leuk, want hij had ooit, toen hij nog jong en onbezonnen was, een afgezette koning van Egypte ontmoet die precies zo heette, maar dat nu noemen, besepte hij, had niets met de zaak te maken, dus hij hield de herinnering voor zich.

Faroek instrueerde Mr B de hoek om te lopen met het ezeltje. Daar bevond zich de achterdeur die toegang gaf tot een aangebouwd schuurtje dat dienstdeed als opslagruimte. Daar zou hij de wonden verzorgen. Hij depte ze, hechtte ze met zorg (waarbij de ezel geen krimp gaf, maar goed: dieren voelen vaak instinctief aan dat mensen ze willen helpen, zelfs als het pijn doet), en dekte ze af om de vliegen weg te houden. Hij dacht dat ze nog maar drie of vier maanden oud was, dat ze ze-

ker nog gezoogd werd, dat ze nog geen last mocht dragen, en daarna kwam hij met een verrassende opmerking: ‘U beseft natuurlijk wel dat ze nog veel te jong is om duizenden kilometers te kunnen lopen. U zult haar moeten dragen.’ Hoewel hij dit zei met een grinnik in zijn stem en blik, was hij doodserieus.

Faroek was Mr B’s eerste meevaller. Al snel was de apotheker bezig een lijst op te stellen met dingen die goed waren om te eten voor de ezel, en andere dingen die haar maag juist van streek zouden maken. Hij benadrukte hoeveel water ze moest drinken en dat het schoon moest zijn – water uit een emmer en geen water uit een plas. Ook zei hij dat ze zo veel mogelijk in de schaduw moest lopen, want in de vrije natuur zou ze in de schaduw van haar moeder lopen, en dat ze zeker niet meer dan vijf mijl per dag mocht lopen, en dan ook nog eens met pauzes. Hij gaf nog andere instructies: een deken om haar ’s nachts warm te houden, iets om droog te blijven als het regent en misschien ook een hoed om haar kop te beschaduwen, en terwijl de lijst groeide besepte Mr B dat er van zijn oorspronkelijke plan – dat zij zijn bagage zou dragen als hij haar in de schaduw zou houden met zijn paraplu terwijl ze hun dagelijkse twintig mijl zouden lopen – niets terecht zou komen.

‘Hoe komt het dat u zoveel van ezels weet?’ vroeg hij.

‘Ach, ik ben zo oud dat ik dateer van de tijd voor iedereen in een auto reed en toen elk gezin één of twee ezels had en wij, de kinderen, voor ze moesten zorgen. Mijn moeder ging altijd boodschappen doen op de ezel en toen wij klein waren, zaten we voor haar terwijl ze naar de markt drentelde. De lucht in Pesjawar was veel schoner zonder al die auto’s, maar het leven van de ezels was hard en kort, want ze werden bijna allemaal aan het werk gezet. Uw ezeltje, als u haar in Engeland krijgt, wordt misschien wel dertig jaar oud. Onze ezels werden een jaar of tien, maar de meeste hadden zich rond hun vijfde al dood gesloofd.’

‘U zult wel denken dat ik gek ben,’ zei Mr B.

‘Niet echt,’ zei Faroek met een bittere glimlach. Hij begon een slaapplek voor de ezel te maken van platgeslagen kartonnen dozen en ander verpakkingsmateriaal. ‘Zullen we zeggen: excentriek? Nu moet ze wat fruit en groente eten en wij moeten ons ook aan het avondmaal zetten.’

Faroek woonde boven de apotheek. Alleen, want zijn vrouw was al jaren geleden overleden en zijn zoons hadden wel wat beters te doen dan het runnen van een apotheek die dag en nacht open was. ‘Het is wat ik doe,’ zei hij toen Mr B voorzichtig informeerde waarom hij op z’n tachtigste nog werkte. ‘Wat kan ik anders doen? Vanwege mijn apotheek hebben wij dit gesprek. Is dat niet goed? Dat is toch beter dan dat u de deur op slot

treft en geen idee zou hebben wat u met uw miserabele ezeltje aan moet?’ Daarna bood hij Mr B een bed aan, maar die had besloten dat hij bij zijn ezel zou blijven. Dus als Faroek het niet erg zou vinden, bedankte hij voor het bed en legde hij zich te ruste tussen de kartonnen dozen, naast zijn ezel. Precies zoals hij deed met zijn honden in Londen, hoewel die allemaal in zijn grote, gerieflijke bed lagen.

Mr B werd vroeg wakker. Al zijn botten en gewrichten deden pijn. Het ezeltje hoorde hem opstaan en kwam zelf ook, een beetje onvast, overeind. Hij beseftte dat ze een gratenpakhuis was. Toen hij over haar huid streek, kon hij elke rib tellen, en de absurd lange, wankelende poten schraagden een lijf dat niet veel groter was dan dat van zijn Duitse herders. Hij mat elk dier af aan het teefje dat thuis op hem wachtte, en toen hij haar optilde (wat ze niet erg leek te vinden) voelde hij dat ze ongeveer net zo zwaar was. Buiten, in het heldere ochtendlicht, zag hij hoe mooi ze was; haar vacht net zo zacht en zijdeachtig als die van een whippet (die had hij thuis ook) en in kleur net zo koffie-met-melkachtig. ‘Met die lange poten zou je een balletdanser kunnen zijn,’ mompelde hij in zichzelf. ‘Ik zal je Pavlova noemen. Dame-tje Pavlova, nu je nog klein bent.’ In gedachten zag hij een andere Pavlova voor zich. Dé andere Pavlova zelfs. Anna Pavlova, een beeldschone Russische balletdanseres die stierf op de dag dat Mr B geboren werd. Zij is nog steeds zo beroemd dat balletfanaten die haar nooit

hebben zien dansen en haar alleen kennen van slechte zwart-witfilmbeelden, nog steeds vol ontzag over haar spreken.*

Toen Faroek Pavlova ontbijt kwam brengen – een baal vers hooi – zei hij: ‘Ik heb goed nieuws. Een vriend rijdt morgen naar Quetta om wat voorraden voor me op te halen en hij kan u meenemen. Dat verkort de wandeltocht al snel met vijfhonderd mijl, maar u reist dan wel naar het zuiden en het dwingt u Perzië in noordwestelijke richting te doorkruisen. Maar u passeert dan wel slechts één grens. Via het noorden is de reis veel korter, maar dan moet u meerdere keren grenzen oversteken en sommige – Afghanistan, Kasjmir, Rusland – zijn gevaarlijk en onvoorspelbaar. U zou daar gearresteerd kunnen worden, en als u eenmaal gescheiden raakt van de ezel betekent dat vrijwel zeker haar dood.’

* In balletkringen wordt haar naam uitgesproken als *Páv-lo-va*. Het Engelse *Pav-ló-va* mag alleen gebruikt worden voor het toetje met die naam.